

Piotr Budzianowski

główny specjalista w Biurze Rzecznika Ubezpieczonych

Stawki roboczogodzin prac blacharskich, lakierniczych i mechanicznych – Raport Rzecznika

Rzecznik Ubezpieczonych, analizując skargi poszkodowanych na działalność ubezpieczycieli, dostrzega nieprawidłowości w zakresie stosowanych stawek za roboczogodzinę prac blacharskich, lakierniczych i mechanicznych przy wyliczaniu odszkodowania za uszkodzony pojazd w sytuacji likwidacji szkody z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Zgodnie z treścią art. 363 § 1 k.c. osoby poszkodowane mają wybór sposobu naprawienia szkody – bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego (restytucja), bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej (rekompensata pieniężna). Poszkodowani mogą zatem dochodzić zwrotu poniesionych lub wymagalnych kosztów remontu uszkodzonego pojazdu lub żądać wypłaty odszkodowania w takiej wysokości, która umożliwi dokonanie profesjonalnej naprawy. Istotnym składnikiem odszkodowania, obok cen części koniecznych do naprawy, jest koszt pracy zakładu naprawczego, jaki należy ponieść, aby pojazd przywrócić do stanu sprzed szkody. Koszt taki, niezależnie od sposobu naprawienia szkody (naprawa w zakładzie naprawczym, świadczenie pieniężne), to iloczyn czasu potrzebnego na dokonanie naprawy oraz stawki za jedną roboczogodzinę prac blacharskich, mechanicznych i lakierniczych.

Stawka za roboczogodzinę pracy warsztatu naprawczego zależy natomiast od wielu czynników. Są to przede wszystkim: rodzaj warsztatu (autoryzowane stacje obsługi danej marki, warsztaty nieautoryzowane, warsztaty sieciowe), jego wielkość (powierzchnia, zatrudniona kadra i jej kwalifikacje, usługi dodatkowe) oraz wyposażenie w specjalistyczne urządzenia techniczne. Warsztaty naprawcze stosują różne metody ustalania cen roboczogodzin. Niezależnie od przyjętej metody muszą dysponować informacjami, które pomagają w ustaleniu właściwych stawek za świadczone usługi, co jest gwarancją rentowności prowadzonego biznesu.

Niezależnie od powyższego w sytuacji wyboru przez poszkodowanego wypłaty odpowiedniej sumy pieniężnej niezbędnej do przywrócenia pojazdu do stanu sprzed

zdarzenia zakład ubezpieczeń musi określić czasochłonność naprawy i ustalić przy tym stawkę za roboczogodzinę, która zostanie zastosowana w kosztorysie naprawy.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego

Niezwykle istotne w omawianym zakresie są określenie momentu powstania szkody, możliwość wyboru sposobu naprawienia szkody przez poszkodowanego oraz ustalenie kwoty za usługę naprawczą, jaką zakład ubezpieczeń zobowiązany jest zwrócić poszkodowanemu.

Jak słusznie stwierdził [Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 maja 2007 r. \(sygn. akt III CZP 150/06\)](#), roszczenie uprawnionego i odpowiadający mu obowiązek ubezpieczyciela naprawienia szkody powstają z chwilą wyrządzenia szkody, tj. z chwilą nastąpienia wypadku komunikacyjnego w razie pojawienia się przesłanek przewidzianych w art. 436 k.c. Obowiązek naprawienia szkody nie jest więc uzależniony od tego, czy poszkodowany dokonał naprawy rzeczy i czy w ogóle zamierza ją naprawić, odszkodowanie ma bowiem wyrównać uszczerbek majątkowy powstały w wyniku zdarzenia wyrządzającego szkodę, a uszczerbek taki istnieje już od chwili wyrządzenia szkody do czasu wypłacenia przez zobowiązanego sumy pieniężnej odpowiadającej wysokości szkody, ustalonej w sposób przewidziany prawem (art. 363 § 2 i art. 361 § 1 k.c.). Należy zatem wyraźnie odróżnić moment powstania obowiązku naprawienia szkody od daty ewentualnego naprawienia rzeczy (samochodu). Dla powstania odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela istotne znaczenie ma fakt powstania szkody, a nie fakt jej naprawienia. Fakt naprawienia rzeczy (samochodu) nie ma też znaczenia dla określenia wysokości odszkodowania ubezpieczeniowego przysługującego poszkodowanemu, ponieważ wysokość ta powinna odpowiadać kosztom wyrównania uszczerbku, który pojawił się w majątku poszkodowanego w wyniku wypadku komunikacyjnego, a więc kosztom przywrócenia pojazdowi wartości sprzed wypadku.

W innym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał jednoznacznie na wybór sposobu naprawienia szkody przez poszkodowanego. [W uchwale z dnia 15 listopada 2001 r. \(sygn. akt III CZP 68/01\)](#) stwierdził, że obowiązek naprawienia szkody przez wypłatę odpowiedniej sumy pieniężnej powstaje z chwilą wyrządzenia szkody i nie jest uzależniony od tego, czy poszkodowany dokonał naprawy rzeczy i czy w ogóle zamierza ją naprawić; odszkodowanie bowiem ma wyrównać uszczerbek majątkowy powstały w wyniku zdarzenia wyrządzającego szkodę, istniejący od chwili wyrządzenia szkody do czasu, gdy zobowiązany wypłaci

poszkodowanemu sumę pieniężną odpowiadającą szkodzie, ustaloną w sposób przewidziany prawem. Przy takim rozumieniu szkody i obowiązku odszkodowawczego nie ma znaczenia, jakim kosztem poszkodowany faktycznie dokonał naprawy rzeczy i czy w ogóle to uczynił albo zamierza to uczynić. Dlatego dla określenia wysokości należnego poszkodowanemu od zakładu ubezpieczeń odszkodowania za szkodę wynikającą z uszkodzenia pojazdu w wypadku komunikacyjnym nie ma znaczenia fakt, że poszkodowany nie wykonał jeszcze naprawy pojazdu. Niezależnie zatem od tego, czy poszkodowany naprawił uszkodzony w wypadku pojazd, należy mu się od zakładu ubezpieczeń odszkodowanie ustalone według zasad art. 363 § 2 k.c. w związku z art. 361 § 2 k.c., co oznacza, że wysokość odszkodowania ma odpowiadać kosztom usunięcia opisanej wyżej różnicy w wartości majątku poszkodowanego, a ściślej – kosztom przywrócenia pojazdowi wartości sprzed wypadku.

Niezwykle istotna jest [uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2003 r. \(sygn. akt III CZP 32/03\)](#), będąca rozstrzygnięciem zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku. Sens tego zagadnienia prawnego sprowadzał się do określenia wysokości odszkodowania należnego poszkodowanemu od ubezpieczyciela w związku z naprawieniem pojazdu przez wybrany przez niego warsztat naprawczy. Zdaniem SN warsztaty mogą posługiwać się różnymi cenami tych samych lub podobnych prac naprawczych. Co więcej, ceny te mogą odbiegać w odpowiedniej skali od cen stosownych przez warsztaty naprawcze działające na rynku lokalnym (np. na terenie określonego miasta lub gminy). W takiej właśnie sytuacji powstaje zagadnienie określenia wysokości omawianego odszkodowania przysługującego poszkodowanemu. Jak wskazał Sąd Najwyższy, za niezbędne koszty naprawy należy uznać takie koszty, które zostały poniesione w wyniku przywrócenia uszkodzonego pojazdu do stanu technicznej używalności, istniejącego przed wyrządzeniem szkody, przy zastosowaniu technologicznej metody odpowiadającej rodzajowi uszkodzeń pojazdu mechanicznego. Kosztami ekonomicznie uzasadnionymi są według Sądu koszty ustalone według cen, którymi posługuje się wybrany przez poszkodowanego warsztat naprawczy dokonujący naprawy samochodu. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że ceny te odbiegają (są wyższe) od przeciętnych cen rynkowych określonej kategorii usług naprawczych.

Stawki za roboczogodzinę stosowane przez zakłady ubezpieczeń

Jak wynika z analizy skarg kierowanych do Rzecznika Ubezpieczonych, ubezpieczyciele stosują następujące stawki za roboczogodzinę:

- w przypadku kwalifikacji szkody jako całkowitej – od 80 zł do 150 zł netto, wskazując, że są to średnie stawki na danym rynku;

- w przypadku kwalifikacji szkody jako częściowej, likwidowanej metodą kosztorysową – od 41 zł do 70 zł netto, wskazując również, że są to średnie stawki na danym rynku;

- w przypadku dokonania naprawy i przedstawienia na to dowodu – ubezpieczyciele dokonują weryfikacji stawek za roboczogodzinę do poziomu od 90 zł do 100 zł netto, wskazując także, że są to średnie stawki na danym rynku;

- w przypadku szkód likwidowanych z dobrowolnego ubezpieczenia autocasco – ubezpieczyciele po otrzymaniu dokumentu potwierdzającego dokonanie naprawy dokonują weryfikacji stawek za roboczogodzinę do poziomu od 90 zł do 130 zł netto, wskazując, że są to średnie stawki na danym rynku.

Stawki za roboczogodzinę na polskim rynku usług motoryzacyjnych

Z analizy wysokości stawek za roboczogodzinę prac blacharskich i lakierniczych przedstawionej w prezentacji M. Mankiewicza *Stawki za roboczogodzinę w warsztatach samochodowych, DEKRA Polska Sp. z o.o., prezentacja przedstawiona podczas 4. Forum Ubezpieczeń Komunikacyjnych w dniu 26 marca 2009 r.* wynikają następujące kwoty: warsztaty nieautoryzowane – od 80 do 100 zł netto, warsztaty autoryzowane – od 120 do 125 zł netto. Zestawienie wysokości stawek za roboczogodzinę w poszczególnych województwach w warsztatach zrzeszonych w organizacjach rzemieślniczych Związku Rzemiosła Polskiego pozwala określić stawki następująco: stawka minimalna, średnia dla wszystkich województw – **85 zł netto**, stawka maksymalna, średnia dla wszystkich województw – **174 zł netto**. Po przeanalizowaniu stawek stosowanych przez zakłady ubezpieczeń w kosztorysach napraw w przypadku szkód częściowych można zauważyć, iż stawki za roboczogodzinę zawarte w kosztorysach opracowywanych przez zakłady ubezpieczeń nie mają żadnego uzasadnienia w realiach rynkowych.

Podsumowanie

Analiza poszczególnych skarg dotyczących problematyki roboczogodzin w odniesieniu do stawek zaprezentowanych powyżej prowadzi do następujących wniosków:

- W procesach likwidacji szkód komunikacyjnych metodą kosztorysową widoczny jest brak jakichkolwiek obiektywnych kryteriów określania stawek za roboczogodzinę prac blacharskich i lakierniczych. W przypadku kwalifikacji szkody jako całkowitej zakłady ubezpieczeń stosują stawki obowiązujące w autoryzowanych stacjach obsługi lub nawet właściwe dla pojazdów marek premium; w przypadku szkód częściowych ubezpieczyciele stosują stawki za roboczogodzinę znacznie odbiegające (mniejsze) od tych stawek. Ubezpieczyciele, pomimo zapewnień, że stosowane przez nich stawki są stawkami rynkowym, nie są w stanie przedstawić żadnych dowodów potwierdzających to stanowisko.

- Rzecznik Ubezpieczonych dostrzega nieuprawnione działanie zakładów ubezpieczeń, polegające na uzależnianiu wypłaty określonej kwoty odszkodowania, w tym stosowanie wyższych stawek za roboczogodzinę, od dokonania naprawy i przedstawienia dowodów poniesienia wyższych kosztów, niż wyliczył zakład ubezpieczeń jako należne odszkodowanie. W opinii Rzecznika Ubezpieczonych uzależnianie wypłaty wyższego odszkodowania od przeprowadzenia naprawy i udokumentowania tego faktu jest rażącym naruszeniem art. 363 § 1 k.c., a także ignorowaniem wytycznych płynących z orzecznictwa Sądu Najwyższego.

- Rzecznik Ubezpieczonych dostrzega także w działaniach ubezpieczycieli rażące naruszenie zasady pełnego odszkodowania (art. 361 § 1 k.c.), polegające na redukcji wysokości należnego odszkodowania, w tym stawek za roboczogodzinę prac blacharskich i lakierniczych w sytuacji, kiedy poszkodowany naprawia pojazd i przedstawia dokumenty potwierdzające wysokość kosztów naprawy. Wyjaśnienia ubezpieczycieli uzasadniające redukcję odszkodowania, w sprawach prowadzonych przez Rzecznika Ubezpieczonych, są lakoniczne i nieoparte żadnymi dowodami. Działanie takie stoi również w sprzeczności z utrwaloną linią orzecznictwa, w szczególności [z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2003 r. \(sygn. akt III CZP 32/03\)](#), w której Sąd stwierdził: „Za niezbędne koszty naprawy należy uznać takie koszty, które zostały poniesione w wyniku przywrócenia uszkodzonego pojazdu do stanu jego technicznej używalności istniejącej przed wyrządzeniem szkody przy zastosowaniu technologicznej metody odpowiadającej rodzajowi uszkodzeń pojazdu mechanicznego. Kosztami ekonomicznie uzasadnionymi są według Sądu koszty ustalone według cen, którymi posługuje się wybrany przez poszkodowanego warsztat naprawczy dokonujący naprawy samochodu. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że ceny te odbiegają (są

wyższe) od cen przeciętnych dla określonej kategorii usług naprawczych na rynku. Jeżeli nie kwestionuje się uprawnienia do wyboru przez poszkodowanego warsztatu samochodowego mającego dokonać naprawy, miarodajne w tym zakresie powinny być ceny stosowane właśnie przez ten warsztat naprawczy”.

Rzecznik Ubezpieczonych pragnie także wskazać, że problematyka stawek za roboczogodzinę została dostrzeżona przez Komisję Nadzoru Finansowego, która opracowywała [Wytyczne dotyczące likwidacji szkód z ubezpieczeń komunikacyjnych](#). Przyjęte w dniu 16 grudnia 2014 r. Wytyczne... przewidują (wytyczna 14 i 15), że zakład ubezpieczeń powinien zapewnić uprawnionemu pełną i zrozumiałą informację o sposobie ustalenia wysokości świadczenia, a kalkulacja kosztów naprawy pojazdu zawierać ma informację m.in. o cenach części i stawkach roboczogodzin. W przypadku wystąpienia szkody częściowej zakład ubezpieczeń powinien ustalić świadczenie z umowy ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów w wartości, która zapewni uprawnionemu przywrócenie pojazdu do stanu sprzed zdarzenia wyrządzającego szkodę, a stawki za roboczogodzinę ustalone przez zakład ubezpieczeń mają odpowiadać cenom stosowanym przez warsztaty naprawcze działające na terenie miejsca zamieszkania, siedziby uprawnionego lub miejsca naprawy pojazdu, będące w stanie dokonać naprawy w sposób zapewniający przywrócenie pojazdu do stanu poprzedniego.